

представляє собою взаємодію між суб'єктами, пов'язану з існуванням, виявленням, артикуляцією (висловленням) і реалізацією спільних інтересів, у першу чергу – великих соціальних груп [Примуш М. Політичні конфлікти та їх типи / М. Примуш // Політичний менеджмент : наук. журнал / голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський – 2010. – № 1, с.97]. Державна влада – знаряддя захисту та здійснення цих інтересів. Тому володіння нею, устрій державних та інших політичних інститутів, політичний статус суспільних груп та індивідів, що складають її, цінності і символи влади, її ресурси (матеріальні й людські) є об'єктом і предметом політичного конфлікту.

Звідси випливає трактування політичного конфлікту не тільки як інституціалізованого, практично-політичного протистояння, але як і теоретичного та символічного (культурного) зіткнення в соціальному просторі за можливістю впливати на його модифікації і трансформації.

В політичній сфері, в порівнянні з іншими сферами суспільного життя, конфлікти виникають найчастіше. Причини їх виникнення знаходяться в самій природі політичних відносин як відносин влади, заснованих на пануванні одних і підпорядкуванні інших, що й спричиняє зіткнення й протистояння. Аналіз різних підходів до визначення політичного конфлікту сприяє поглибленню осмислення змісту даного поняття. Що в свою чергу має слугувати розробці більш ефективних підходів до вирішення політичних конфліктів.

Лазор К.П.

здобувач кафедри соціальних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ ЦЕРКВИ ТА ДЕРЖАВИ

Проблема політологічного дослідження взаємодії політичних акторів із церквою актуалізується у зв'язку із необхідністю визначити роль релігійного фактору у процесі формування політичних цінностей та політичної культури.

Теоретичні основи дослідження взаємодії органів державної влади та церкви закладено у роботах таких зарубіжних та вітчизняних авторів, як М. Азаркін, В. Багдасарян, І. Бальжик, П. Бергер, І. Бердников, В. Бондаренко, Е. Гіденс, С. Здіорук, А. Киридон, А. Козловський, А. Николін, М. Рибачук, Г. Сергієнко, В. Якунін, П. Яроцький та ін.

В історичній традиції та сучасній політичній практиці склалися два типи відносин між державною і церковною владою. Перший принцип виходить із існування секулярної держави і теократичної держави, другий – спирається на концепцію «симфонії» духовної та світської влад. При «симфонії влад» влади співіснують, але не зливаються одна з одною, взаємодіють, але не прагнуть до підпорядкування одна одній. Концепція «симфонії влад» виникла в союзі держави і православної церкви та, внаслідок цього, була характерною тільки для православних країн (Бальжик І. А. Відносини держави і церкви: «симфонія влад» : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Бальжик І. // Одеська національна юридична академія. – О., 2007. – с. 5).

Розрізнення священного («Божого») та світського («кесарева») стало наріжним каменем концепції відносини Церкви та держави, як «двох царств», яка отримала розвиток у історії правової та політичної думки. У період середньовіччя, який історично охоплює дванадцять століть (від доби Римської імперії у V ст. до доби

Реформації у XVI ст.), сформувалась та поширилась релігійна доктрина організації суспільного життя, права та політики, яка, з відповідними модифікаціями, впливає на взаємодію держави та церкви і у сучасному світі.

Для християнського світу характерний цезарепаїзм – об'єднання духовної і світської влади в особі імператора, при цьому не лише держава дбає про проблеми церкви, а головним чином церква відповідає за мирські справи.

Серед філософів, схоластів та релігійних діячів Середньовіччя, які заклали фундаментальні основи релігійної доктрини слід відзначити Ансельма Кентерберійського, Альберта Великого, Дунса Скота, Тому Аквінського, Августина Блаженного, Вільям Оккам, Марселій Падуанський та ін. У творах цих та інших авторів представлено аналіз ідей державного суверенітету, свободи совісті, рівності людей, визначено необхідність відмови від насильства та абсолютизації церковної влади, важливість дотримання принципів моральної поведінки.

Марсилій Падуанський наголошував на тому, що християни повинні бути найкращими громадянами, тому що за непокору людському закону їх чекає найбільше покарання.

Августин Блаженний писав, що існують дві спільноти, соборності: «Град Божий» (церква) і «Град Земний». Він закріпив основи розуміння свободи і відповідальності особистості, її становища в світі, які за своїм значенням далеко виходять за межі епохи. Геласій, у «теорії двох мечів» поєднав владу світську (короля, імператора) і владу духовну (Папи). На його думку, обидва мечі – в руках папи, однак вищу (духовну) владу він залишає собі, а нижню наділяє монархів. На думку В. Оккама, імператор звільняється від підпорядкування законам, їм самим встановленим, коли це необхідно для досягнення загального блага. Він обґрунтовує положення, відповідно до якого, в кінцевому рахунку, загальне благо є головним обмежувачем імператорської влади, як і влади Папи.

Визначаючи основи політико-правових вчень середньовіччя, які базувались на релігійній доктрині, слід виокремити наступні положення: – уявлення про людину, як політичну істоту; – думка про те, що держава як ціле стоїть вище, аніж індивід; – всі види влади на Землі від Бога; – світська влада виступає вторинною відносно релігійної та підпорядковується їй; – уявлення про монархію, як ідеальну форму правління; – джерелом людського права є божественний розум, а його конкретизацією – природне право (Тома Аквінський).

На окрему увагу заслуговують праці Н. Макіавеллі, у яких формулюються закони політичної боротьби, отримання й утримання влади, завоювання територій. Спираючись на аналіз фактів політичного життя Н. Макіавеллі наголошує на тому, що основою політичної поведінки володаря повинна стати не християнська мораль, а вигода та сила.

Слід відзначити, що ефективність та спрямованість взаємодії державної влади та церкви залежить від позиції державних інститутів, нормативної-правової бази (передусім – положень Конституції), позиції церкви та її ставлення до моделей державного устрою (у тому числі – концепції «світської держави»), політичної ситуації, культурної складової, яка включає рівень толерантності суспільства, розвиненості інституцій громадянського суспільства.

Особливої суспільної ваги релігійні доктрини набувають у перехідні періоди розвитку суспільства, коли кризові явища, які охоплюють ціннісну, духовну сферу суспільного життя поступово переносяться на правові основи існування держави, економіки, політики. Сучасна ситуація актуалізує проблему пошуку оптимальної моделі цієї взаємодії за такими напрямками, як: – взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування; – взаємодія з інститутами громадянського

суспільства; – взаємодія з політичними партіями; – вирішення майнових питань; – комплекс питань, пов'язаних із теологічною освітою; – нормативно-правове удосконалення забезпечення партнерства держави та релігійних конфесій.

В умовах становлення інформаційного суспільства особливий актуальності набуває також взаємодія церкви із засобами масової інформації, незалежно від їх форми власності та робота у мережі Інтернет.

Малоїван І.

аспірант кафедри політичних наук

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ТЕОРІЯ ІГОР: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

Теорія ігор, яка залишається частиною математичного методу активно використовується у дослідженнях політичної взаємодії. Такий «дрейф» теорії ігор у бік соціально-політичних досліджень, який розпочався у середині минулого століття, обумовлений необхідністю дослідження стратегій вибору політичних акторів в умовах нестабільної політичної системи та визначенням оптимальної лінії поведінки у взаємодії двох та більше політичних акторів.

Актуальним завданням сучасного політичного розвитку виступає процес демократизації суспільства, який характеризується нелінійністю перетворень, нестабільністю політичних інститутів та умов політичної діяльності, невизначеністю основних принципів та правил політичної гри.

При цьому, теорія ігор пропонує пояснення політичного вибору з позицій раціональності, уникаючи психологізму у політиці та дозволяє проводити аналіз як індивідуальних так і колективних (інституційних) акторів у внутрішній та міжнародних відносинах.

У межах теорії ігор політична гра інтерпретується як процес у якому беруть участь дві та більше зацікавлених сторін, що змагаються у політичному просторі з метою реалізації власних інтересів. Відповідно, кожний політичний актор конструює власну політичну стратегію, яка корегується під впливом дій інших акторів. Теорія політичної гри формулює пропозиції та моделі щодо оптимізації політичного вибору акторів з урахуванням багатьох факторів – від діяльності інших акторів та їх ресурсів (економічних, інформаційних, символічних та ін.) до можливих змін у політичній ситуації.

Теорія ігор бере початок у математичному моделюванні, аналізі витрат та ціноутворення у економічній теорії, дослідженні конфліктів інтересів у різних сферах суспільного життя, політичного та економічного вибору. Серед авторів, що заклали фундамент сучасної теорії ігор слід відзначити Кондорсе, А. Сміта, Д. Г'юма, К. Менгера, Дж. Мілля, К. Маркса, М. Вебера, К. Поппера та ін.

У другій половині XX століття найбільш відомими представниками теорії ігор були Дж. Нейман, О. Моргенштайн, Дж. Неш, Т. Шеллінг, Р. Ауманн, Дж. Стігліц, Л. Гурвіч, О. Рот, Л. Шеплі та ін. У роботах представників неінституціональної економічної теорії (так званого «економічного мейнстріму») досліджуються механізми прийняття рішень економічними акторами в умовах конкурентної ринкової боротьби, причини цінових, патентних війн та змов з метою максимізації прибутку.